

Dialogen som inte blev av

Anteckningar från OSSE-mötet i juli

ESSK, Europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen i Helsingfors år 1975 var en lyckad dialog mellan stater. På uppföljningskonferensen i Finlandiahuset 31 juli 2025 skulle dialogen med civilsamhället och medborgarrörelser vara det centrala temat.

Under mitt namn på namnskylden som utdelades vid ingången stod namnet på en fredsorganisation: Finlands Fredsförbund.

Idag behöver OSSE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, som med växlande framgång har fört ESSK:s principer vidare, sannerligen hjälp från civilsamhället och medborgarrörelserna. Organisationen befinner sig nämligen i ett tillstånd av djup förvirring och upplösning.

Men jag påstår att dialogen med civilsamhället och medborgarrörelserna inte blev av. Mellan det officiella Finland och det internationella medborgarsamhället stod en mur. Som dock innehöll vissa intressanta sprickor.

Bland deltagarna fanns mycket folk från så kallade GONGO:s, icke-statliga organisationer som drivs eller sponsoreras av stater (*government-organized non-governmental organization*). Ett antal personer från icke-statliga organisationer (NGO:s) som varken drivs eller sponsoreras av staterna hade också getts tillträde men de sistnämnda fick dessvärre inte komma till tals.

Några undantag ska i alla fall noteras.

Ett av dem var Heidi Meinzolt från Internationella kvinnoorganisationen för fred och frihet (WILPF). Hon talade om kärnvapenhotet och bröt därmed som den kanske enda talaren under hela konferensen mot ett tabu som är absurt ifall dialogen ska handla om gemensam säkerhet. Meinzolts muntur ingick i ett av de handplockade sidoevenemangen mellan de officiella paneldiskussionerna.

I ett annat *side event* (om förföljelsen av människorättskämpar i Belarus) deltog människorättskämpen Olga Karatch. Anklagad och dömd för "extremism" i Belarus har Karatch måst fly med sin familj till Litauen där hon driver organisationen "Vårt hus", som hjälper vapenvägrare i Ryssland, Belarus och Ukraina och motsätter sig den pågående kapprustningen i öst

och väst. Karatch passar inte in i de gängse statliga narrativen. Hon hade inget inlägg i det officiella programmet men var i alla fall på plats i Finlandiahuset och i medborgarevenemangen utanför.

En paneldiskussion handlade om hur staterna och civilsamhället gemensamt kan hantera hot mot fred, mänskliga rättigheter och demokrati. Panelisten Kevin Casas-Zamora från organisationen International IDEA (där D står för demokrati) påtalade de stora amerikanska techbolagens oerhörda makt och föreslog att de ska exproprieras av staten. Han noterade också att den växande klyftan mellan de rikaste och de fattigaste hotar demokratin och att man redan för flera år sedan borde ha begripit att åtgärda skatteparadiserna. En frisk fläkt från andra sidan av muren!

Vad kan vi lära oss av de senaste femtio åren, och vilka är våra ambitioner för de kommande femtio, frågades det i en annan paneldiskussion. Där fick en ung miljö- och mänskorsaktivist, Helena Gualinga från Ecuador/Amazonas, med skolgång i Åbo i bagaget, komma till tals. "Under de senaste två åren har vi – det här har det inte heller talats tillräckligt om här idag – bevittnat ett folkmord", sa hon. "Vi stöder alla Ukraina och kan tala fritt om det, men vi är så rädda för att nämna Israel ..." – här applåderade publiken, men journalisten Stephen Sackur, panelens moderator, avbröt henne och påminde om att OSSE-staterna inte är eniga om att kalla händelserna i Gaza för ett folkmord. Gualinga replikerade: "Det är precis för att vi inte förmår uttrycka oss klart om dessa allra gräsligaste händelser som vi misslyckas. Vilka demokratiska värden värnar vi då om?" Med detta svar drog Gualinga ned ytterligare en applåd och tycktes för ett ögonblick få moderatören att tappa fattningen.

Gualinga avslöjade den enkla sanningen att dagens OSSE arbetar med dubbla moraliska standarder. Så avslutas dialogen med civilsamhället precis där den kunde och borde börja.

Kort före Gualingas inlägg hade Stephen Sackur för övrigt bett paneldeltagarna "tala sanning" och kallat Ryssland för "*an actual enemy*" (en verklig fiende) som kommer att behöva uteslutas från OSSE ifall organisationen vill undgå att bli en "onyttig klubb för fiskare". Han kunde lika gärna ha frågat vad OSSE behövs till när nu en gång Nato tar hand om den europeiska säkerheten.

Under dagen före och efter konferensen i Finlan-

diahuset ordnade vi egna aktioner och konferenser utanför på initiativ av Nordiska Fredsalliansen. Bland annat cyklade vi till OSSE-ländernas 37 ambassader i Helsingfors för att överlämna civilsamhällets deklaration, som vill föra "Helsingforsandan" vidare. Vi ordnade publikdiskussioner om OSSE:s framtid och om filosofen Georg Henrik von Wrights pamflett "Krigshotet, kapprustningen och fredsrörelsen" i Forsthuset.

Morgonen efter den officiella konferensen gratulerade vi OSSE med en picknick utanför Finlandiahuset. Sedan begav vi oss till Böle bibliotek för att utföra tankeexperiment i ett internationellt "fredslaboratorium". Mer om allt detta, inklusive deklarationen med underskrifter, på webbplatsen helsinkiplus50.org.

MIKAEL BÖÖK